

Førerkort ved armamputasjon og armdysmeli

Kristin Østlie
Avdelingsoverlege ph.d.
Sykehuset Innlandet HF
Oppdatert 03.06.19

Fører kortforskriftens helsekrav

- Kap 17 §41 omhandler svekket førlighet
- 1. ledd
 - Helsekravene er oppfylt dersom førligheten er tilstrekkelig til trafikksikker føring av motorvogn
 - Ved vurderingen skal det bla legges vekt på om evnen til å føre motorvogn på en sikker måte er påvirket pga. redusert koordinasjonsevne eller **redusert kraft eller sensibilitet i arm eller ben, herunder nedsatt gripeevne**

Helseattest førerrett

- Helsedirektoratets skjema IS-2569 22.05.2017
- Skal framlegges
 - Når politi, helsemyndighet eller vegmyndighet krever det for å kunne vurdere om søker om førerrett eller innehaver av førerkort har en sykdom, bruker midler som gir svekket kjøreevne eller har annen helsesvekkelse som medfører at helsekravene ikke er oppfylt
 - Ved første gangs søknad om eller fornyelse av førerkort gruppe 2 og gruppe 3
 - Ved utvidelse av førerkort til tyngre førergruppe
 - Ved fornyelse av førerkort med tidsbegrensning
 - Ved fornyelse av førerkort etter fylte 75 år
 - Dersom pasienten i sin egenerklæring svarer ja på spørsmål om nedsatt førlighet i arm eller ben
- Må ikke være eldre enn 3 mnd ved fremleggelse etter bestemmelsene i førerkortforskriftens helsekrav §41 første ledd

Helseattest forts.

- Omfatter også mange andre spørsmål enn førlighet i arm og ben, og er fastlegens oppgave
- Legen i dysmeliteamet kan bidra med råd/tilleggserklæring som kun omhandler amputasjonen/dysmelien
- Den samlede kliniske vurderingen vil være avgjørende for legens vurdering ved førlighetsnedsettelse. I denne vurderingen kan det være aktuelt å involvere fysioterapeut eller ergoterapeut.
- Førerkortveilederen presiserer
 - Ved stabil førlighetsvekkelse skal legen vurdere om helsekravet er oppfylt uten bruk av personlige hjelpemidler som protese/ortose
 - Dersom det ikke er tilstrekkelig førlighet til trafikksikker føring av motorvogn uten bruk av protese/ortose, skal legen i konklusjonen på helseattesten krysse av for at søker mangler tilstrekkelig førlighet, og under vilkår krysse av for protese/ortose

Fylkesmannens rolle

- Ved stasjonær førighetssvekkelse skal fylkesmannen varsles fordi helsekravet ikke er oppfylt i en periode som overskrider 6 mnd. Maler for skriftlig melding til fylkesmannen og informasjon til pasienten fins i førerkortveilederen.
- Fylkesmannen vurderer opplysningene og sender anmodning til politiet om å inndra førerkortet, dersom fylkesmannen anser at helsekravet ikke er oppfylt
- Men ved stasjonær førighetssvekkelse vurderer fylkesmannen ikke evt. dispensasjon – det gjøres av vegmyndighetene (se neste slide)

Regionvegkontoret avgjør

Fører kortforskriftens vedlegg 1 §41 3. ledd omhandler saksgang ved stabil førlighetssvekkelse (derunder amputasjon/ dysmeli)

- Dersom lege har vurdert at en person ikke fyller helsekravet etter første ledd og tilstanden er stabil, herunder at personen bruker ortopedisk protese, avgjør regionvegkontoret, eventuelt ved gjennomføring av kjørevurdering, om førerrett likevel kan gis og om det er behov for bruk av ekstrautstyr eller annen tilpasning av kjøretøyet for at vedkommende kan føre motorvogn på trafikksikker måte
- Personlige hjelpemidler kan være f.eks. arm- eller benprotese eller ortose (fører kortkode 03)
- Ekstrautstyr mv omtales under «Tilpasning av bil»

Regionvegkontor vs. trafikkstasjon

Det er regionvegkontoret som formelt gir dispensasjon fra kravet om førlighet ved stasjonær førlighetssvekkelse, men trafikkstasjonen har delegert rett til å fatte slike vedtak, og er den pasienten forholder seg til

Legens rolle

- Detaljer om vurdering av førlighet og videre saksgang beskrives i førerkortveilederen
- Legen bestemmer ikke om pasienten skal kjøre, men vurderer om helsekravene er oppfylt (sakkyndig rolle)
- Legen er som sakkyndig ikke bundet av taushetsplikten
 - Jfr. Helsepersonelloven §27
- Legen har meldeplikt dersom helsekravene ikke er oppfylt i en periode som overskrider 6 mnd
 - Jfr. Helsepersonelloven §34 og meldepliktforskriften §2

Saksgang – oppfylte helsekrav

Dersom legen vurderer helsekravene som oppfylt

- Ikke nødvendig med videre tiltak
- Vurderingen dokumenteres i pasientens journal
- For eksempel ved delhåndsamputasjon med tilstrekkelig grep

Saksgang – ikke oppfylte helsekrav

Dersom førlighetsvekkelsen er så stor at helsekravet ikke er oppfylt og tilstanden er stabil

- Legen sender skriftlig melding til fylkesmannen og til pasienten. Maler for disse meldingene finnes i Førerkortveilederen.
- Fylkesmannen sender anmodning til politiet om å inndra førerkortet
- Politiet fatter vedtak om tilbakekalling av førerkortet
- Dermed er pasienten uten førerkort, og må ha helseattest fra lege for å få det tilbake
- Fastlegen fyller ut helseattesten og innhenter evt. tilleggsinformasjon fra dysmeli- og armamputasjonsteamet
- Søker leverer helseattesten hos trafikkstasjonen
- Trafikkstasjonen avgjør, eventuelt ved gjennomføring av kjørevurdering, om søker får innvilget dispensasjon fra kravet om førlighet, om det er behov for protese/grepsforbedring eller tilpasset kjøretøy, og fatter vedtak der førerrett innvilges eller avslås
- Ved innvilget førerrett, blir det nye førerkortet kodet for nødvendige hjelpemidler/tilpasninger
- Avslag på søknad om dispensasjon fra helsekravene ved stabil førlighetsvekkelse kan påklages til Vegdirektoratet

Tilpasning av bil

- Aktuelt både etter amputasjon (hos pasient som har førerkort) og ved dysmeli (for øvelseskjøring, se nedenfor)
- Den vanligste tilpasningen / spesialutstyret ved armamputasjon og armdysmeli er rattkule med A-funksjoner (lys, vindusvisker mv)
- I tillegg vil det oftest stilles krav om at kjøretøyet har automatgir
- Pasienten søker digitalt om stønad til spesialutstyr på nav.no. Alternativt kan skjema «Søknad om biltilpasning» (NAV 10-07.41) benyttes.
- Ved søknad om tilpasning av bil for øvelseskjøring, må dette framgå av søknadens pkt. 3 (funksjonsbeskrivelse og behov)
- Fastlegen fyller ut Helseattest førerrett (IS-2569 22.05.2017) som vedlegg til søknaden
- Ved behov kan pasienten eller fastlegen be om tilleggsuttalelse vedr. pasientens armfunksjon fra det dysmeli- og armamputasjonsteamet som kjenner pasienten

Tilpasning av bil forts.

- Spesialutstyr skal alltid kjøpes inn av NAV
- Det gis ikke støtte til utstyr som kan leveres originalt (automatgir, 4wd, cruisekontroll mv)
- Alle som får ombygd bil med kjøreteknisk utstyr, får opplæring i bruk av utstyret av aktuell bilombygger
- NAV dekker tilvenningstimer og nødvendige kostnader forbundet med at førerkortet blir kodet for det aktuelle utstyret
- Tilskudd til gruppe 1 bil krever at man har varige forflytningsvansker, at man ikke er i stand til å benytte offentlige kommunikasjonsmidler og at man er i arbeid eller under høyere utdanning. Dette vil ikke være aktuelt for pasienter med ren førlighetsnedsettelse i arm.

Tilpasning av bil forts.

- Spesielt for øvelseskjøring
 - En forutsetning for at NAV dekker utgifter til tilpasning av bil for øvelseskjøring, er at det ikke fins en kjøreskole i nærheten av pasientens bosted med aktuelt tilpasset utstyr. Hva som er «i nærheten» er en skjønnsmessig vurdering.
 - Tilpasningene kan enten gjøres på foreldrenes bil, eller på pasientens egen bil
 - Hovedregelen er at utstyret skal vare i 11 år. Det vil si at dersom pasienten får innvilget tilpasning av foreldrenes bil for øvelseskjøring, og deretter – innen 11 år – kjøper egen bil, må vedkommende selv dekke utgiftene til flytting av tilpasningene til egen bil. For å unngå dette, kan det være en mulighet å søke om legatmidler, se neste slide.

Legatmidler

- For personer med dysmeli som trenger tilpasning av foreldrenes bil for øvelseskjøring, kan det være en mulighet å søke om legatmidler for å få dekket utgifter til dette. Da vil pasienten kunne vente med å søke om midler fra NAV til det er behov for tilpasning av egen bil, og dermed unngå problemer knyttet 11-årsregelen.
- Et legat er en pengegave som foræres til personer som oppfyller bestemte kriterier. Det finnes legater for mange ulike formål, som for eksempel stipender for ungdom under utdanning. Dette er nærmere omtalt i Legathåndboken: <https://www.legathandboken.no/>
- For personer med dysmeli, kan «Stiftelsen Cathrine og Nils Hals' legat for funksjonshemmede» være aktuelt. Legatets formål er å yte hjelp til fysisk funksjonshemmede enkeltindivider, fortrinnsvis på områder hvor det offentlige ikke yter bidrag, for eksempel til spesialutstyr eller utdanning. Les mer om legatet og hvilke krav som stilles til søkeren her: <https://www.legathandboken.no/Sosiale/Syke-og-ufoere/Stiftelsen-Cathrine-og-Nils-Hals-legat-for-funksjonshemmede>

Øvelseskjøring

- Pasienter med dysmeli eller med sekvele etter amputasjon i ung alder, vil komme i kontakt med helsekravene allerede når de nærmer seg alderen for øvelseskjøring, før de har ervervet førerrett
- Det kreves ikke formell dispensasjon fra førerkortforskriftens helsekrav for øvelseskjøring, men både den som øvelseskjører og ledsageren har en selvstendig plikt til å fylle helsekravene, jfr. Vegtrafikkloven §26
- Ved behov, kan fastlegen be om en vurdering av pasientens armfunksjon fra det dysmeli- og armamputasjonsteamet som kjenner pasienten
- Den som skal øvelseskjøre må ha fullført trafikkert grunnkurs
- Øvelseskjøring kan utføres uten ekstra pedalsett

Øvelseskjøring forts.

Dersom legen vurderer helsekravene som oppfylt

- Ikke nødvendig med videre tiltak
- Vurderingen dokumenteres i pasientens journal
- Pasienten gjennomfører kjøreopplæring og oppkjøring uten spesielle hjelpemidler eller tilpasninger
- For eksempel ved delhåndsdysmeli med tilstrekkelig grep

Øvelseskjøring forts.

Dersom legen vurderer førlighetsvekkelsen som så stor at helsekravet ikke er oppfylt, vil saksgangen videre være avhengig av om helsekravene vil være oppfylt ved bruk av armprotese/grepsforbedring, eller om det er behov for tilpasning av kjøretøyet

Øvelseskjøring med protese/grepsforbedring

Personer som vurderes å ha tilstrekkelig førlighet ved bruk av armprotese/grepsforbedring

- Kan øvelseskjøre med protese/grepsforbedring
- Vurderingen dokumenteres i pasientens journal
- Helseattesten fylles ut av fastlegen når pasienten skal søke om oppkjøring, med avkryssing for stabil førlighetsvekkelse og behov for protese/ortose
- Pasienten kjører opp med armprotese/ grepsforbedring, og får førerkort kodet med førerkortkode 03

Øvelseskjøring med annen tilpasning

Personer som vurderes å ha behov for tilpasning av kjøretøyet og/eller ekstrautstyr for å ha tilstrekkelig førlighet

- Kan ikke øvelseskjøre før nødvendige tilpasninger er utført
- Vurderingen dokumenteres i pasientens journal
- For saksgang vedr. biltilpasning, se egne slides ovenfor
- Pasienten må ta kjøretimer og øvrig kjøreopplæring ved nærmeste trafikkskole som har en tilpasset bil. Oversikt over disse finnes på nettsiden til Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund, se «Nyttige lenker».
- Kjøreskolebil med nødvendige tilpasninger må også brukes ved oppkjøring
- Førerkortet blir kodet for det aktuelle utstyret

Motorsykkkel

- Det samme regelverket gjelder for motorsykkkel og moped som for bil (førerkort gruppe 1)
- Ved grepstap som medfører at helsekravene ikke er oppfylt, må kjøreopplæring og førerprøve foregå enten med armprotese/grepsforbedring eller på tilpasset sykkel eller moped
- Saksgangen blir som beskrevet for bil
- Nettsiden «Likevel MC» inneholder mye informasjon om hvordan en motorsykkkel kan tilpasses ulike funksjonshemninger: <http://www.likevelmc.no/>
- Likevel MC kan også bidra til kjøreopplæring i samarbeid med lokal kjøreskole

Nyttige lenker

- Førerkortforskriftens Vedlegg 1 – Helsekrav, kapittel 17:
https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-01-19-298/KAPITTEL_15-17#KAPITTEL_15-17
- Helseattest førerrett:
https://helsedirektoratet.no/Documents/NFR/f%C3%B8rerkortveilederen/Helseattest_f%C3%B8rereett.pdf
- Helsedirektoratet: Førerkort – veileder til helsekrav (gjeldende fra 01.10.16):
<https://helsedirektoratet.no/Retningslinjer/F%C3%B8rerkortveilederen.pdf>
- Maler for skriftlig melding til fylkesmannen og til pasienten:
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/forerkortveilederen/seksjon?Tittel=forers-ansvar-alder-egenerklaring-2429>
- Helsedirektoratet om førerkort: <https://helsedirektoratet.no/forerkort>
- Vegvesenet om øvelseskjøring: <https://www.vegvesen.no/forerkort/ta-forerkort/Ovelseskjoring>
- NAV om spesialutstyr og biltilpasning:
<https://www.nav.no/no/Person/Hjelpemidler/Tjenester+og+produkter/Bil+og+spesialutstyr/spesialutstyr-og-tilpasning> <http://www.kunnskapsbanken.net/bil/hvem-gjor-hva-og-nar/>
- Oversikt over trafikkskoler som tilbyr kjøreopplæring i tilpasset kjøretøy: <https://www.atl.no/finn-trafikkskole?class=f&limit=20&limitstart=0>

Spørsmål?